

της σήμερα και την Πινακοθήκη Χαρακτικών, καθώς και η Φιλοσοφική Ένωση Σάφης, που έδωσαν τα θεμέλια μιας πολιτιστικής ζωής.

Από τα στελέχη της τελευταίας και Πρόεδρος της για αρκετά χρόνια, όπως επίσης και Διευθυντής της Στέγης Γραμμάτων, και Κ. Τεκτών, ο Στέφανος Ξωαννίδης, αναλαμβάνει την πρωτοβουλία και ξεκινά το 1969 στην έκδοση του περιοδικού Θρακικά Χρονικά με πρόταση συνεργάτες τη λαογράφο και ποιήτρια της Σάφης Κωνσταντή Βέικου-Σεραφείμ, τον ποιητή Κώστα Θρακιώτη και άλλους Θρακιάτες επιστήμονες, λόγιους και λογοτέχνες.

Τα Θρακικά Χρονικά κατά την πρώτη εκείνη περίοδο τους, μέχρι τη δικτατορία κυκλοφορούν ως τριμηνιαία έκδοση σε σχήμα 17x24 και με 64 σελίδες κάθε τεύχος. Εμφληγμένα τους καβειρώσαν το Γρύπα, μυθολογικό ζώο από παρόσηπο νομισμάτων των Αθηνών και δηλητικό οπίσθιο - «Έρευνο-Επιστήμη-Τέχνη». Στα πρώτα τεύχη το εξώφυλλο έφερε παράσταση του Ορφέα, φιλοτεχνημένη από τον μόνιμο τότε συνεργάτη του περιοδικού, καλλιτέχνη της Σάφης Χρήστο Παυλίδη. Άργότερα το εξώφυλλο γύμναζε τεύχη κοσμοεικόνα με παράσταση νομισμάτων των Αθηνών και σε συνέχεια με φωτογραφία ή εικόνα που είχε σχέση με κάποιο θέμα από τα περιεχόμενα του τεύχους. Στο πρώτο τεύχος, προγραμματικά, ο εκδόστης διαγράφει τους στόχους του περιοδικού, «Πλατιές και ταυτοχρόνα περιορισμένες οι επιδιώξεις και τα πλαίσια, που μέσα σ' αυτά τάσσουν προοπτική του να κινήσουν τα Θρακικά Χρονικά». Οι επιδιώξεις και τα πλαίσια πλατιά, γιατί σκοπούν να προσβάλλουν από τις σελίδες τους κάθε τομέα ζωής και δραστηριότητας, κάθε πνευματική μορφή και έκφραση του ακράου αυτού διαμερισμάτος της χώρας.

Κι από το περιοδικό φιλοδοξεί να μην ακολουθηθεί κανένα να καθιερωμένα, είναι το σημείο του το ακριβώς. Άλλα στην ιστορική μελέτη ή στη λαογραφική έργατα, ως και τα άλλα να το άρβρο για την οικονομία της προόδου. Στη μνήμη σελίδα υπάρχει, ένα ποίημα ή δichtung: Στην άλλη ή άγνωστης μπορεί να βρει μία κωμωδία για την ανάπτυξη της ιδέας του θεάτρου στην επαρχία, μία έρευνα για την ποίηση και τις σχέσεις της με το χρόνο, κάτι για τη μουσική.

Πρόθεση τους τα Θρακικά Χρονικά έχουν να θάλλουν στο προσκήνιο και να αξιοποιήσουν όλες τις Θρακικές δυνάμεις, που σ' αυτές πρωταρχικό στήριζονται. Μα, το ίδιο έθιμοι και οι συνεργάτες εκείνοι, που έστω κι αν δεν είναι Θρακιάτες, μαζί μας, μελέτη τους θα έχουν την πνευματική καλλιέργεια της Θράκης». Και από κάτω στο κείμενο είναι αναφέρονται: «Οί άγνωστοί γιατί πιστεύουμε ότι ανεξάντλητες πηγές ηλίου της Θράκης. Πλούτου πνευματικού, πλούτου ψυχικού, μά - γιατί όχι - και πλούτου υλικού. Ευχόμεστε το μέλλον να μην μας διαφεύγει».

Μέσα στις 1.600 σελίδες των έφτά πρώτων τόμων εκείνης της περιόδου, δημοσιεύονται, κείμενα που είχαν σχέση με την αρχαιολογία, την ιστορία και τη λαογραφία της Θράκης. Έρευνες πάνω σε σύγχρονα πολιτιστικά, πνευματικά, οικονομικά θέματα, έγιναν αφιερώματα, στον Καθάρη, ειδικό αφιερωματικό διπλό τεύχος στο Βιζύτιο και είδαν το φως κείμενα δοκίμων και νεότερων Θρακικών λογοτεχνών.

Επίσης έγιναν προσπάθειες, που άργότερα ολοκληρώθηκαν από την πολιτεία ή άλλες που παραμένουν άδολοι ως αήματα της περιοχής. Όπως η ίδρυση Πανεπιστημίου στη Θράκη, Πνευματικό Κέντρο στην Σάφη, Θεάτρου, Αρχαιολογικού Μουσείου στο Αέδρα και άλλα. Μετά τη φιλελευθεροποίηση και τότε που οι συγγραφείς έσπασαν την ασιωπή, το 1972 επανεμφανίζεται και πάλι το περιοδικό, ως έτησια πάλι έκδοση και σε μεγάλο σχήμα (21x29) και στην άρχη ο πρώτος τεύχος τους με 60 σελίδες

για να αυξηθεί ο όγκος του περιοδικού (και φυσικά και η ύλη του) και να φτάσουν στους δύο τελευταίους τεύχους τους το 1982 και 1983 οι σελίδες τις 260, ο κάθε τεύχος τους. Κατά τη δεύτερη περίοδο τα Θρακικά Χρονικά κρατήσαν πάλι ως εμφληγμένα το Γρύπα και για μερικά χρόνια τον δηλητικό οπίσθιο - «Έρευνο - Επιστήμη - Τέχνη», για να τον μεταβάλλουν άργότερα σε «Αρχαιολογία-Ιστορία-Λαογραφία-Έρευνο», κινώντας πιά μία συστηματική κατάσταση της ύλης, με έπιπλέον τις φιλολογικές - λογοτεχνικές σελίδες.

Στο μεταξύ, με την ίδρυση και την έναρξη της λειτουργίας του 1975 του Δημοκριτέου Πανεπιστημίου Θράκης (Πολυτεχνική Σχολή στην Σάφη και Νομική στην Κομοτηνή), στους τόμους των Θρακικών Χρονικών, που τώρα έχουν και φιλολογικό έπιμελητή τον Θανάση Μουσοπούλο, δημοσιεύονται συνεργασίες - μελέτες και κατηγορίες, θεσμών και ομάδων φοιτητών της Πολυτεχνικής Σχολής κυρίως, με θέματα οικολογίας, κυριακίας, αρχιτεκτονικής, καθώς και της Νομικής Σχολής με κείμενα συνταγματικά ή διοικητικού δικαίου.

Πέρα από την τακτική ύλη των κατηγοριών άνω ένα τμήμα του περιοδικού είναι αφιερωμένο σε πρότασεις και σχόλια πάνω σε πολιτιστικά και αναπτυξιακά θέματα που ενδιαφέρουν την περιοχή, γραμμένα κυρίως από τον εκδόστη αλλά και από τους τακτικούς συνεργάτες.

Ανάμεσα από τις πρόσφατες προτάσεις σημειώνονται η ίδρυση Θρακολογικού Ίνστιτούτου, Μουσείου Καπνών, Θεάτρου Θράκης - και πάλι - Αρχαιολογικού Μουσείου, Τηλεοπτικού Σταθμού στη Θράκη.

ΤΟ «ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ»

Ίδρυτής του 'Αρχείου του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θεάτρου και ψυχή του έπιπλέον αυτού περιοδικού, όλα τα χρόνια που κυκλοφορήσαν, υπήρξε ο Πολύδωρος Παπαχριστοδούλου. Γεννημένος, πριν έκατό χρόνια ακριβώς, το 1884 στη Τουρκοκρατούμενη Θράκη, στις Σάφες Έκκλησιες, από πατέρα ιερωμένου και γαλουχημένος με την εκκλησιαστική παράδοση, κουθάλασε μαζί του και συντήρησε, με τον έρχομο του στην Έλλάδα από πρόσφυγας και την έγκατάστασή του, μετά τον έρριζισμό, όλες τις μνήμες των παιδικών του και των πρώτων νεανικών του χρόνων, από τα ήθη και τις παραδόσεις της χαμέντης πατρίδας.

Μέσα στις εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες της Ίωνιας και της Θράκης, οι πνευματικοί άνθρωποι, οι διασωσμένοι, οι επιστήμονες, περνούσαν τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1920 μέρους άνατος. Και την άγνια τους την μετουσιώσαν σε κείμενα παραποικία.

Ένα τέτοιο κείμενο, γραμμένο το 1927, που το υπογράφει και ο Πολύδωρος Παπαχριστοδούλου, έπισημάνει πως «μαζί με την έδραση άπωλεια (της Θράκης) την τόσον τραγική καθυστήρην, κινδυνεύει να έπέλθει μία άλλη σπουδαία έρεμιά τους δια δύο θυγατέρες να εμβριθούν κόπως ολισιαστικότερον τα πράγματα. Είναι ή έπιπελομένη άπωλεια της ψυχής της Θράκης».

Γιά να περιώσουν, λοιπόν την ψυχή της Θράκης, άποραίσουν - ως πρώτον θέμα του έρου μάς σκοπού (την έκδοσιν) ένος περιοδικού δημοσιεύματος, άποκλειστικώς Θρακικού μέου

τόν όποίν δια περιλήθει πάν ό,τι διασώζεται και ύπάρχει το ιδιαιτέρως Θρακικόν, πάν, ό,τι άφορά την Θράκην».

Έτσι το 1928 κυκλοφορούν τον πρώτο τόμο του περιοδικού «Θρακικά», ως έκδοση του νεοσυστατού τότε Θρακικού Κέντρου, με «διευθυντή συντάξας του περιοδικού τον έκ των μελών έπι της έκδοσης Πολύδωρον Παπαχριστοδούλου», φιλοδόξων όμως ο Π.Π., διακρινόμενός με τη μελέτη του Θρακικού Κέντρου που είχαν την ευθύνη της έκδοσης του περιοδικού «Θρακικά» και έχοντας ίδρυσει και δικό του φορέα την 'Εταιρεία Θρακικών Μελετών, προχώρη μετά πέντε χρόνια στην έκδοση του «Αρχείου του Θρακικού και Λαογραφικού Θεάτρου», με σκοπό, όπως διακρινόμενός στον πρώτο τόμο του 1934-1935, να «επιλήρωσιν τον ύριον έθνον σκαπών, διά τον όποίν ιδρύθησαν τα τα Θρακικά», ήτοι την δημοσίευση σπουδαίων λαογραφικών και γλωσσικών υλικών, εν άρθονία ύπογράφους επεξεργασμένους επιστημονικώς ές χείρας του Π.Π., έβαντες από προοπτική άργατος του έκδοτή του και με δική του ευθύνη και δικαιοδοσία γινόνταν ή συγκέντρωση και ή επεξεργασία του υλικού.

«Ας σημειωθεί ό,τι το άλλο περιοδικό, τα «Θρακικά» συνέχισε έχωριστά την πορεία του και εξακολουθεί να εκδίδεται μέχρι σήμερα.

Όπως προκύπτει όμως από το προλογικό σημείωμα του πρώτου τόμου του «Αρχείου του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θεάτρου» και όπως φαίνεται από τους τόμους που εκδόθηκαν στη συνέχεια, το περιοδικό αυτό, καθ' έπιφύση άργατος της 'Εταιρείας Θρακικών Μελετών, που ιδρύθηκε πρόδρογος της παρέμεινε ο Π.Π., έβαντες από προοπτική άργατος του έκδοτή του και με δική του ευθύνη και δικαιοδοσία γινόνταν ή συγκέντρωση και ή επεξεργασία του υλικού.

Τριανταεταίρις τόμοι του «Αρχείου του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θεάτρου» κυκλοφόρησαν μέχρι το 1967, ως ή χρονία του θανάτου του Παπαχριστοδούλου. Μέσα στους τόμους αυτούς έχει άποθησαυρηθεί πλήθος από θέματα κυρίως λαογραφικά, αλλά και αρχαιολογία και ιστορία της Θράκης, ιδιαιτέρως της Άνατολικής Έθμια και τραγουδιών για τις γιορτές και τα πανηγύρια, για τα Χριστούγεννα, την Πρωτοχρονιά και για το Πάσχα, για τον άρθρον και τό μωρο, για τη γέννα και το θάνατο. Αίνιγματα και ναουρηματα, παραμύθια και κατάρ, γλωσσάρια και ιδιώματα από τις χαμένες πατρίδες: Άγγιλίος και Άδριανούπολη, Αίνος και Καλλιόπη και Σαράντα Έκκλησιες και Ραϊδεστό και Βιζύη, Σινθλίβρα και Στενιμαχος, Σιζόπολη και Φιλιππούπολη. Έργασίες γραμμένες από τον ίδιο και τις δεκάδες τους συνεργάτες του.

Με το θάνατο του Πολύδωρου Παπαχριστοδούλου, κυκλοφορεί το 1969 ο 34ος τόμος του περιοδικού, αλλά με άλλαγμένο πιά τίτλο, ως «Αρχείο Θρακικών» - «την ταυτέρεα κατά της συλήτηρας έκδοσιν του τίτλου». Άλλα, μνήμωνας να σπικώσουν το θάρος της κληρονομιάς που δέχτηκαν από τον ίδρυτή του περιοδικού, δέκα χρόνια μετά το θάνατο του άποραίσουν την έκδοση του άργατος αυτού της 'Εταιρείας Θρακικών Μελετών, από κοινού με την Θρακική Έστια και τη συγχώνευση του «Αρχείου Θράκης» με τα «Θρακικά» - κάτω από τον έναιο τίτλο «Θρακικά».

Έτσι, πενήντα χρόνια ακριβώς από την πρώτη εμφάνιση του όνόματος του Παπαχριστοδούλου το 1928 στα «Θρακικά», το 1978 κλείνει δραματικά ο κύκλος της ζωής του περιοδικού του, που «Αρχείου του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θεάτρου» - ή του «Αρχείου Θράκης», όπως αντιλήθει ή ονομασία του μετά το θάνατο του.

Στέφανος Ξωαννίδης